

№ 181.

Kalendarzyk tygodniowy:

Piąt. św. Cyryaka.
Sob. św. Romana M.
Niedz. św. Wawrzyńca M.
Pon. św. Zazanny P.
Wt. św. Klary P.
Śr. św. Hipolita.
Czw. św. Ezebiasza.

Wschód słońca godz. 4 m. 31
Zachód słońca godz. 7 m. 39
Długość dnia godz. 15 m. 08
Ubyło dnia godz. 1 m. 37

CENA PRENUMERATY:

W ŁODZI:

Rocznie rb. 6 k. —
Półrocznie „ 3 „ —
Kwartalnie „ 1 „ 50
Miesięczn. „ „ 50
Odnoszenie 10 k. m.
Egz. pojedynczy 3 k.

Z przesyłką pocztową:

Rocznie rb. 7 kop. 40.
Półrocznie „ 3 „ 76
Zagranicą:
Miesięcznie rb. 1 kop. 10

Redakcja

w Łodzi

ul. Przejazd № 3,
Telefonu № 595.

ROZWÓJ

dziennik polityczny, przemysłowy, społeczny i literacki, ilustrowany.

Piątek, dnia 8 sierpnia 1913 roku.

Kantory: własny w Warszawie, ul. Hoża № 32; w Pabianicach u p. Teodora Minke
w Zgierzu, w aptece p. Patka.

Redaktor lub jego zastępca przyjmują interesantów codziennie, z wyjątkiem dni świątecznych, od godziny 1—2-jej po południu

CENY OGŁOSZEN: Nadesłane przed tekstem 50 kop. za wiersz petitowy. Zwyczajne ogłoszenia za tekstem po 7 kop. za wiersz nonparelowy lub jego miejsce. Małe ogłoszenia po 2 kop. od wyrazu (dla poszukujących pracy po 1¹/₂ kop.). Najmniejsze ogłoszenie 20 kop. Reklamy i Nekrologi po 20 kop. za wiersz petitowy. Za dołączenie prospektów 6 rub. od tysiąca egzemplarzy. Artykuły bez oznaczenia honoraryum Redakcja uważa za bezpłatne; rękopisów drobnych nie zwraca. Ogłoszenia w tekście 1 rub. za wiersz petitowy. Ogłoszenia, których terminy przypadają w dni świąteczne, drukujemy w przed dzień święta lub po święcie.

4006

Pierwsza w kraju fabryka gipsu pod firmą

„Alabaster“

w Warszawie, ulica CZERNIAKOWSKA 68, dom własny,
zawiadamia, że wszelkie sztukaterie i stiuki wewnątrz Polonia Palace Hotel
w Warszawie, będące arcydziełem sztuki zdobniczej wykonano z gipsu tej fabryki.

Majątku Ziemskiego

w gub. kaliskiej, dobrego, z ładną rezydencją,
poszukuje **Dom Komisowo - Handlowy**
Wasilewski i S-ka, Warszawa, Marszał-
kowska 123, telefon 31-94. 2429

Letni rozkład pociągów od dnia 1-go maja.

Kolej Fabryczno-Łódzka.

Odchodzi z Łodzi: a) 12.15, b) 7.20, 8.05, 10.00,
d) 12.50, e) 1.50, f) 3.45, 4.50, g) 5.45, h) 6.43, 7.33, 8.45.

Przychodzą do Łodzi: 4.37, 7.22, 8.35, 9.35, i) 10.40,
1.00, 3.10, j) 4.38, 6.20, 8.08, 9.55, k) 11.00.

Kolej Warszawsko-Kaliska.

Odchodzi do Kalisza: o godz. 7.55, 12.24, 4.39, 6.13,
3.12, do Warszawy o godzinie: 11.01, 12.34, 5.30, 2.31.

Przychodzą z Kalisza o godzinie: 1.21, 10.51, 12.22,
5.20, 9.50; z Warszawy o g. 12.14, 4.26, 6.03, 3.02.

Odchodzą do Łowicza 10.

Przychodzą z Łowicza 7.45.

Do Sieradza odchodzi 9.01,

Z Sieradza przychodzi 7.55.

Kolej obwodowa.

Odchodzi ze stacji Łódź-Kaliska do Słotwin o go-
dzinie 6.03, ze Słotwin do st. Łódź-Kaliska przychodzi
5.27. Odchodzi ze st. Łódź-Kaliska do Koluszek 1.11
przych. z Koluszek do st. Łódź-kaliska o godz. 7.46

Uwagi. Godziny wydrukowane tłustym drukiem
oznaczają czas od godz. 6 wieczorem do 6 rano.

Pociągi oznaczone literą a) zatrzymują się w An-
drzejowie, b), d), g) nie zatrzymują się na żadnej stacji,
pozostałe pociągi zatrzymują się na wszystkich
stacjach, b), d), g), h) są bezpośredniej komunikacji.

Pociągi bez liter nie obowiązują połączenie z po-
ciągami kolei wiedeńskiej i nadwiślańskiej

Pokój na Bałkanach.

Wbrew przewidywaniom pesymistycznym na
środowisku posiedzeniu konferencji pokojowej w
Bukareszcie podpisano umowę pokojową pomi-
ędzy wojującymi państwami bałkańskimi.

Dzielna i energiczna postawa Rumunii, zrę-
czność przewodniczącego obradom prezesa mi-
nistrów rumuńskich Majorescu, a wreszcie oświad-

czenie ustne przedstawicieli dyplomatycznych Au-
stro-Węgier i Anglii w przedmiocie Kawalli wywarły
olbrzymie wrażenie na serbach i grekach i skłoni-
ły ich do ustępstw umożliwiających zawarcie
pokoju. Delegaci serbscy i greccy protestowali
wprawdzie, powołując się na fakt, że przed woj-
ną postępowali zgodnie z umową, bezpośrednio
zawartą pomiędzy sobą i teraz po poniesionych
przez nich ofiarach i stratach mocarstwa nie
mają prawa mieszać się w sprawy bałkańskie;
ale wobec obawy, by interwencja wielkich mo-
carstw nie wypadła na ich niekorzyść — zgo-
dzili się na ustępstwa.

Na skutek nalegań i perswazyi Majoresku
delegaci serbscy i greccy zwrócili się do swych
monarchów po dodatkowe instrukcje.

Król Piotr serbski odpowiedział pierwszy
telegraficznie, zgadzając się na ustępstwa, nastę-
pnie król grecki Konstantyn zgodził się, by od-
dać bułgarom: Maku, Lagos i szmat ziemi oko-
ło Kawalli, aż do rzeki Tarazo, ale miasto i
port Kawalla muszą pozostać przy Grecji.

Ustępstwa te doprowadziły wreszcie do cał-
kowitego porozumienia i protokuł pokojowy
został podpisany.

Na zasadzie tego protokułu granica bułgar-
sko-serbska zaczyna się od starej granicy buł-
garskiej i idzie ku południowi na zachód Strum-
nicy do Belasz. Granica bułgarsko-grecka za-
czyyna się od Belasz i biegnie ku południowi
po linii Saloniki — Seres, pomiędzy rzekami
Strumnicą i Wardarem ku Małej Planinie. Gra-
nica serbsko-turecka idzie na zachód przez rze-
kę Strumę.

Naturalnie dane te, nadesłane w depeszach
przez korespondentów i biura telegraficzne, na-
leży przyjmować z zastrzeżeniem; tekst bowiem
traktatu pokojowego nie został jeszcze urzęd-
ownie ujawniony, a ogłoszony ma być po upły-
wie trzech dni.

Protokuł podpisano w środę o godz. 7 m.
20 wieczorem z zastrzeżeniem, że podlega on
zatwierdzeniu przez mocarstwa.

Całkowitemu atoli uspokojeniu półwyspu
Bałkańskiego stoi na przeszkodzie sprawa Adrya-
nopola, która wikła się coraz poważniej.

Dziennik wiedeński „Zeit“ ogłosił wywiad
swego korespondenta z atache wojskowym tu-
reckim w Paryżu, Dżegalem bejem, który oświad-
czył, że dyplomacja europejska nie pojmuje

postępowania Turcji w sprawie Adryanopola.
Rząd turecki wiedział doskonale o nieporozu-
mieniach w łonie Związku Bałkańskiego i przy-
gotowywał się do wyciągnięcia z tego korzyści.
Wojska turekie na linii Czataldża ćwiczone bez-
ustannie, niedołączonych oficerów usunięto ze
stanowisk odpowiedzialnych, ściągnięto świeże
rezerwy; zamówiono materiał wojenny w Niem-
czech i we Francji, zaopatrzone armię w ży-
wność i pomoc lekarską. Gdy bułgarzy opuścili
Adryanopol, by iść przeciw serbom, turcy roz-
poczęli marsz, zajęli Adryanopol i umocnili go.
Teraz nie oddadzą za nic tej twierdzy, niezbęd-
nej dla skutecznej obrony Konstantynopola.

Turcja jest gotowa teraz podjąć walkę z ka-
żdym przeciwnikiem, nawet z Rumunią.

Wbrew zdaniu Dżegala beja można jednak
przypuszczać, że Adryanopol stanie się przed-
miotem targów, i że Turcja ustąpi z niego za
jakieś inne równoważne czy przeważne korzyści.
O takim stanowisku Turcji nadmieniała w tych
dniach jedna z depesz, które drukowaliśmy
w „Rozwoju“.

Z utratą Adryanopola a może i znacznej
części Tracji, Bułgaria byłaby niestęchanie
upokorzona i osłabiona, a równowaga na Bał-
kanach, w imię której wystąpiła Rumunia, byłaby
czczym pozorem.

Mocarstwa nie mogą pozwolić na takie
osłabienie i upokorzenie Bułgarii, jeżeli jej za-
strzeżenia nie były fikcją. Turcja musi ustąpić
z Adryanopola. Ale kto ją stamtąd wypędzi?

Oslabiona dwiema wojnami Bułgaria pra-
wdopodobnie nie podoba temu zadaniu. Ru-
munia, otrzymawszy to, czego żądała, nie będzie
zbyt pochopną do przelewania krwi swych żoł-
nierzy w interesie Bułgarii. Pozostają więc
tylko wielkie mocarstwa, których rolę Turcja
zalekceważyła, a w dalszym ciągu lekceważy no-
ty i groźby dyplomatyczne.

Lecz czy koncert europejski, w którego ło-
nie takie panują rozdźwięki, zdobędzie się na je-
dnolitą energiczną akcję przeciw Turcji—to py-
tanie, na które niedaleka przyszłość da odpo-
wiedź.

St.

Rewizja traktatu w Bukareszcie.

(Korespondencja własna „Rozwoju“)

Wiedeń, 7-go sierpnia.

Dziennik „Reichspost“ zapowiada, że wiel-
kie mocarstwa postanowiły bezwarunkowo prze-
prowadzić rewizję traktatu w Bukareszcie w ce-
lu przekonania się, czy układ ten odpowiada
ich interesom. To, co uchwalono w Bukaresz-
cie, mocarstwa uważają jedynie za krótkie pro-
wizoryum.

Rewizja, którą sobie mocarstwa zastrzegły,
będzie obejmowała cały kompleks spraw bał-
kańskich i doprowadzi do zupełnie nowego

uregulowaniu terytorjalnego. Ponieważ z konferencją w Londynie nie zrobiono dobrego doświadczenia, przeto sprawę rewizji ujmą gabinety europejskie w ręce i zamiast konferencji będą się odbywały bezpośrednio rokowania od gabinetu do gabinetu. Zresztą konwersacje dyplomatyczne już się toczą w tym względzie.

„Reichspost“ zapowiada, że Austro-Węgry stanowczo wykonają swoje naturalne prawo wpływu na rozgraniczenia terytorjalne na Bałkanach. Żadne zbyt daleko idące żądania państw bałkańskich nie znajdują uwzględnienia.

Oświadczenie dziennika „Reichspost“, które jest niewątpliwie głosem inspirowanym ministerstwa spraw zagranicznych, dowodzi, że hr. Berchtold i jego madziarscy doradcy postanowili nie tylko przyjść Bułgarom z pomocą, lecz wystąpić przeciwko zbytniemu rozrostowi Serbii. Trójska, że Serbia mogłaby się stać zbyt silnym państwem, jest—jak widać—wytyczną linią działalności dyplomacji austro-węgierskiej.

Wrażenie sprawy Kruppa w Wiedniu.

(Korespondencya „Rozwoju“.)

Wiedeń, 6 sierpnia.

Wrażenie procesu Kruppa na sfery polityczne wiedeńskie jest bardzo duże. Na zewnątrz to wrażenie nie wychodzi tak silnie, ponieważ z uwagi na ścisły sojusz Austro-Węgier z Niemcami, oraz z uwagi na solidarność narodową Niemców austriackich z Niemcami Rzeszy, prasa wiedeńska przeważnie zachowuje ścisłe milczenie. Ale w rozmowach politycy i publicyści austriaccy i niemieccy nie tają wielkiego rozczarowania, jakie ogarnęło sfery wiedeńskie na widok tego zepsucia, które się zagnieżdżyło w kołach wojskowych i urzędniczych pruskich, do tej pory uchodzących za zupełnie czyste.

Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że ci porucznicy i ogniomistrze pruscy, którzy zasiędlili na ławie oskarżonych w Berlinie, są tylko ofiarami systemu korupcyjnego, rozgałęzionego na wielką skalę w sferach biurokratycznych i wojskowych pruskich. Chęć życia i użycia, zbytek, wydatkowanie nad stan, wszystko to doprowadziło sfery wojskowe i biurokratyczne pruskie do korupcji. Urzędnicy i oficerowie zaczęli czerpać dochody poboczne, sprzedając tajemnice sferom handlowym i przemysłowym, którym zależy na

tem, ażeby otrzymywać jaknajdokładniejsze informacje z najrozmaitszych sfer życia państwowego, ponieważ dzięki tym informacjom można przeprowadzać rozmaite korzystne spekulacje kupieckie, handlowe i giełdowe.

Nikt też nie wierzy, by sumy, za które informacyj w procesie Kruppa dostarczyli porucznicy i ogniomistrze, były prawdziwe. Wszyscy są przekonani, że wchodziły tutaj w grę tysiące i tysiące marek. Nikt też nie wierzy, ażeby dyrektorzy fabryk Kruppa niby nie wiedzieli, skąd owe informacje pochodzą. Wszyscy są przekonani, że nie tylko Krupp, lecz również i inni fabrykanci i przemysłowcy niemieccy mają na swoim żołdzie wysokich urzędników i wysokich oficerów pruskich, którzy dostarczają im najrozmaitszych wiadomości urzędowych poufnych.

Ten proces Kruppa poucza opinię publiczną w Wiedniu, że dzisiejsze Prusy nie są Prusami w 1870 roku. Dzisiejsze Prusy i dzisiejsze Niemcy są wprawdzie bardzo bogate, mają szeroko rozwinięty handel i przemysł, stworzyły wielką żeglugę morską, wybudowały wielką flotę, posiadają liczne miasta, obitują w ludność zamożną, ale równolegle z tym postępowaniem materialnym, i pod wpływem tego postępu materialnego cofają się wstecz i znikają u nich cnoty, które w 1870—1871 roku dały im wielkie zwycięstwo nad Francją.

Ciągle mówi się o niezwycięzonej armii niemieckiej dlatego, że w 1870 roku zwyciężyła Francję. Od tego czasu minęło już lat 43. Armia nie miała sposobności okazania przez ten czas, czy istotnie stoi na wysokości zadania. Zresztą przykład państw bałkańskich pokazuje, że w nastroju wojsk zachodzi czasami dziwny przewrót. Ta sama armia serbska i armia grecka, które były się przed laty bardzo źle, obecnie wyrosły na wojska wartości pierwszorzędnej. Możliwym więc jest i naodwrot, że armia niemiecka straciła dużo ze swojej dawnej wartości pod wpływem korupcji, która zaczęła się w szerokich szeregach starszyny.

Wszystko to daje w Wiedniu dużo do myślenia. Kto wie, czy proces Kruppa nie będzie punktem zwrotnym w ocenianiu wartości Niemiec jako sojusznika.

Wystawu ruchomu w Kijowie.

Projekt wystawienia wystawy ruchomej prób i wzorów przemysłu krajowego na wystawę

wszehrosyjską do Kijowa powstał w tej chwili, gdy stało się wiadomem, że przemysł nasz na wystawie tej w tak ważnym dla nas rejonie reprezentowany jest nieznacznie, że wśród tysięcy wystawców rosyjskich i zagranicznych liczba firm polskich dosięga zaledwie kilku dziesiątków.

Poruszono zatem myśl zbudowania na Wystawie kijowskiej pawilonu, w którymby mieścić się mogła Wystawa ruchoma przemysłu polskiego. Roboty rozpoczęto natychmiast, otwarcie zaś wystawy odbyło się onegdaj.

Pawilon Wystawy ruchomej, zbudowany kosztem kilku tysięcy rubli, składa się z dwóch obszernych sal, w których mieszczą się kasety z ekspozycjami firm, oraz ich plakaty reklamowe. Niektóre firmy, jak: J. A. Krause, fabryka środków opatrunkowych, R. Strzelecki, skład broni i inne, urządziły specjalne, efektowne kioski. Na wystawie czynnych jest 3-ch pracowników, którzy stale udzielają objaśnień zwiedzającym, wygłaszają popularne pogadanki w sprawach naszego przemysłu, a oprócz tego, w godzinach wieczornych, w drugiej sali na ekran rzucane są przezrocza reklamowe firm, uczestniczących specjalnie w Wystawie ruchomej.

Pobyt Wystawy ruchomej niewątpliwie zainteresuje publiczność, zwiedzającą Wystawę wszehrosyjską i firmy nasze należycie spopularyzują na rynku kijowskim.

Drobna szlachta w Królestwie Polskiem.

Obliczenia urzędowe, świeżo ogłoszone, stwierdzają, że ilość ziemi, znajdującej się w posiadaniu drobnej szlachty w gub. łomżyńskiej, płockiej i siedleckiej, stale wzrasta.

W gub. łomżyńskiej najwięcej ziemi należy do szlachty drobnej w pow. wysokomazowieckim — przeszło 60 proc., następnie w pow. łomżyńskim — 44 proc., w pow. makowskim i szluchczyńskim — przeszło 30 proc., w innych powiatach mniej, a najmniej w ostrowskim — niespełna 20 proc. Wogóle w gub. łomżyńskiej trzecia część ziemi należy do szlachty.

W gub. płockiej najwięcej drobna szlachta posiada ziemi w pow. sierpeckim i płockim — przeszło 30 proc., w cjechanowskim niespełna 30 proc., a najmniej w pow. lipnowskim — zaledwie 5 proc. Wogóle w gub. płockiej należy do drobnej szlachty niewiele więcej nad ósmą część ziemi.

W gub. siedleckiej najwięcej drobna szlachta

39)

I. ROSNY.

20,000 lat temu.

Powieść.

(Dalszy ciąg — patrz № 180).

Wśród pogodnej ciszy wieczora wszystkie te głosy drgały jakąś trwogą niezmierną, sięjąc dokoła zarazę strachu... Vamireh odczuł w tem nie obawę zwierząt wobec potęg przyrody, ale wobec jakichś istot innych—wychodźtwo ras pokonanych, zwątpienie jednych gatunków wobec gatunku—zwycięzcy.

Potrzeba jednakże było osłonić się jakoś przed tą groźbą niezwykłą, przed tem druzgocącym wrażeniem ślepych wróżb złowrogich gromady trawozerców, pędzącej ciągle wśród mroków wieczora. Vamireh skierował się ku leżącej na środku rzeki wysepce, gdzie rosły jesiony; przybwszy do niej, rozpalil ogień, zabezpieczając się w ten sposób przed wszelką napaścią bezpośrednio i zajmując wyborne stanowisko spostrzegacza.

Ani on, ani towarzyszka jego po wieczerzy nie pomyśleli o śnie. Hen, daleko u brzegów rzecznych ustawał już przypływ gromad zwierzęcych. Jedne ważyły się na przebycie wpływ wody, inne pędziły brzegiem, a ten ostatni sposób ratunku z tego względu był ciekawy, że zwierzęta rozbiegały się w dwu przeciwnych kierunkach: te, których siedziby stałe znajdowały się w górze rzeki—gnały przeciwko prądowi, te co były z krajów przeciwnych, zdążyły za biegiem nurtów, jak gdyby uciekając od boru, którego pas kończył się właśnie wprost wysepki.

XVIII.

„Zjadacze robaków“.

Robakożercy szli w kierunku wielkiego jeziora. Jakkolwiek dość smutni w ogólności, rozweselali się jednak na początku każdego z pochodów. Rozpraszali się wówczas, a ponieważ zbiór poranny stanowił własność osobistą, więc jaki taki wykrzykiwał radośnie, znajdując coś dobrego, pokazywali sobie z dziecinną uciechą swoją zdobycz—ślimak, trufle, słodkie korzenie roślin baldaszkowatych, słodkocwaśne owoce...

Porośli kępami długich czarnych włosów, z gębą wystającą, z obrośniętymi policzkami, podobni byli raczej do psów niż do ludzi pierwotnych. Krótkie ramiona, pierś łódkowato ścięta, nieokreślone jakieś naszczekiwanie ich śmiechu—uzupełniały to podobieństwo. Zresztą wśród plemion krótkogłowych krążyło podanie, że na dalekim wschodzie istniała, musiała istnieć rasa ludzi-psów, powoli tępiona przez prawdziwych ludzi, przez synów zwierzęcia wodnego, jedynie prawowitych posiadaczy stepu i lasu, rzeki i wielkich jezior.

Tak więc, igrząc po rozległym gąszczu leśnym, ściągając się po zaroślach z brzuchem przepelnionym, z wygiętymi grzbietami, kłusując niekiedy na czworaku, kierowali się jakoś, wiedzeni instynktem zwierząt wędrownych.

Mowa ich, sprowadzona do kilku dźwięków zaledwie, wyrażała obawę, radość, głód i pragnienie. Co do reszty—miałaś tam zwierzęcą mimikę i owe sympatyczne przypływy strachu lub gniewu.

Prowadzili ich starcy—bez zbytniej srogości przełożenia. Dwaj z pomiędzy nich byli na czele przedniej straży, wysyłanej zawsze na zwady; inny starzec zamykał pochód.

Przechodząc przez siedziby wielkich drapieżców, starcy ostrym krzykiem gromadzili rozpieczętych. Wtedy z maczugą w pogotowiu szli razem, a dziwna jakaś odwaga solidarności pozwalala im bez drżenia stawić czoło niedźwiedzim albo lampartom.

Po dokonaniu podziału nad brzegiem jakiego strumyka albo u źródła, jedli i pili umiarkowanie, potem zasypiali wszyscy, znużeni codziennym trudem, a sny ich były tak niewyraźne, jako sny lwa albo wilka, pomrukującego na legowisku.

Szli dalej. Wilgotny las otaczał ich cieniem. Wyglądali oni poważnie i dziecinnie zarazem; uwaga co chwila odmawiała im postuszeństwa, biedny ich śmiech wybuchał i gasł co chwila, życie rozpraszało się im na krótkotrwałe wzruszenia, na strzępy myśli, na jakieś niemowlęce prawie wybiegi, na zarzysy wspomnień i przewidywań. W mózgu ich od wielu już pokoleń gromadziły się zasoby rezygnacji.

Od chwili ukazania się człowieka długorekiego, z biegiem stuleci przestali oni postępować; zachowywali się jeno przy życiu. Nic nie istniało już dla nich, rozległa ziemia gardziła nimi, a jednak życie zdobywało się na właściwe sobie sposoby zachowania: znieczulało im skórę, pierś okrywało włosem, dokoła bioder stało warstewki tłuszczu. Ale krąg ras współzawodniczących zaciskał się coraz bardziej i biedny człowiek pierwotny z pewnością krótsze miał już przed sobą trwanie aniżeli zwierzęta mięsożerne, gdyż rozbrajał go długi i trudny okres przejściowy, w którym siły mięśni rozluźniają się, albo ustępują miejsca przystosowaniom do świata zewnętrznego.

(d. c. n.)

